



# Een flink teruggesnoeide es is beter dan geen es

Onderzoekster Iben Margrete Thomsen op de Boom Innovatie Dag: 'Essentaksterfte in de openbare ruimte? *Don't panic!*'

**Essentaksterfte is een veelbesproken onderwerp, maar volgens Iben Margrete Thomsen van het Deense instituut voor geowetenschappen verschilt de beste aanpak per locatie van de betreffende bomen. In de openbare ruimte kan men zieke essen met een gerust hart laten staan, zo is de ervaring in Denemarken.**

Auteur: Santi Raats

Thomsen vertelde over de laatste stand van de wetenschap: de pathogene schimmel die bekendstond onder de naam *Chalara fraxinea* is omgedoopt tot *Hymenoscyphus fraxineus*. Ook informeerde de wetenschapper de toehoorders over de meest recente ontdekking: essentaksterfte is feitelijk het gevolg van een mismatch tussen een schimmel en zijn waardplant. Op inheemse essen, zoals *Fraxinus excelsior*, kwam namelijk altijd al de schimmel 'essenvlieskelkje' voor, die echter niet groeit in de takken van de boom. In West-Europa

is het echter verdrongen door het essenvlieskelkje dat bij de Chinese es hoort (*Fraxinus mandshurica*). Deze schimmel, *Hymenoscyphus fraxineus*, is niet zo goed ingesteld op onze inheemse es. Hij groeit wel in de takken, en zelfs in de stam van de boom, en zorgt daar voor de bekende verschijnselen van essentaksterfte.

## **Fluctuerend ziektebeeld**

De Deense onderzoekster Iben Margrete Thomsen kwam het podium op met een aange-

taste essentak, meegenomen van een wandeling door Amsterdam, de dag ervoor, met Arnold Meulenbelt van BTL Bomendienst. Dagvoorzitter Henry Kuppen grapte dat ze hem had verzekerd dat het geen gevaarlijke import uit Denemarken betrof. Haar boodschap was sowieso bedoeld om Nederland gerust te stellen: 'Denemarken kampt nu al tien jaar met essentaksterfte, sinds de echte uitbraak in 2005. Sindsdien hebben we de essen fluctuerende cycli zien doormaken: van slechte naar verbeterde toestand, en opnieuw van



3 min. leestijd

slechte naar verbeterde toestand. De hevigheid van de ziekte hangt samen met het weer in het voorafgaande jaar. Een vochtige warme zomer zorgt voor veel sporenzetting, en dus voor veel ziektedruk in het volgende jaar. 'De schimmel verspreidt zich via het gebladerte. In het bos sterven essen sneller, doordat de infectiedruk hoger is: de schimmel overwintert in het afgefallen essenblad op de bosbodem en zorgt ieder jaar voor nieuwe aantasting. Bij essen in het bos groeit de schimmel ook in de stam. Vooral na de intrede van de honingzwam en de *bark beetle* is het essenhout in het bos niets meer waard en is de kans groot dat de es sterft. Om de waarde van een productiebos te behouden, kan men in het bos het beste direct tot kap overgaan. In de stad hoeft men niet te kappen. In Denemarken heeft men in de steden de afgelopen tien jaar gezien dat de aangetaste essen niet ten onder gaan. In de steden is het warmer en droger, terwijl schimmels vochtige condities nodig hebben, zoals die bij uitstek voorkomen in bosgrond. Essen in de stad worden ziek in de top, maar sterven niet. Zolang een es veilig is, kan hij blijven staan.'

### Terugsnoeien, maar laten staan

'De ziekte is niet te stoppen', verzekert Thomsen. 'Maar de bomen in de stad maken een prima kans. Haal dood hout en gebladerte eruit, want daarmee haal je de voedingsbron van de schimmel weg. Op die manier kunnen essen nog jarenlang blijven staan. Een flink teruggesnoeide, smalle es is beter dan helemaal geen es. Zo verliest hij geen kracht en de aantasting verloopt zeer traag.' Ook verzekerde ze dat gezonde bomen niet geïnfecteerd kunnen worden door snoeigereedschap, maar dat er aan open wonden natuurlijk wel de bekende risico's kleven. Over de toekomst zegt ze: 'Sommige klonen kunnen we later misschien gaan planten, zoals *Fraxinus ornus* en *americanus* en sommige van *excelsior*. Misschien gaan kwekers ook aan de slag met *mandshurica*.' Deze lezing bleek welkom nieuws voor veel bezoekers in de zaal.

### Boombeheerders geholpen met Thomsens tips

Hoewel Thomsen direct na haar lezing doorreisde voor een lezing in Engeland, werd de organisatie de rest van de dag geregeld aan de mouw getrokken met de vraag of Thomsen er nog was. De

beheerders en boomverzorgers in kwestie wilden haar graag nog eens spreken. Stagiair bij TFI4000 Martjan Dekker wilde weten of het bemesten van essen de weerstand tegen essentaksterfte kan verhogen.

## 'Gezonde essen kunnen niet geïnfecteerd worden door snoeigereedschap'



Iben Margrete Thomsen



Martjan Dekker

Gerrit-Jan van Ommen, boomverzorgster bij De Ridder in de gemeente Leusden, vertelde dat hij 80-jarige zieke goudessen had gered van de ondergang. 'De bewoners eisten dat we ze weghaalden, maar ik heb hen ervan weten te overtuigen dat ze nog prima kunnen blijven staan. De lezing van Thomsen heeft mijn gevoel hierover bevestigd. Ik ben blij dat de goudessen er nog staan; ze zijn prachtig!'

René Repkes, boombeheerder bij de gemeente Cromstrijen, weet nu wat hem te doen staat: 'Bij ons begint essentaksterfte nu in te treden. We kunnen aan de slag met snoeien!'



Gerrit Jan van Ommen



René Repkes



Be social

Scan of ga naar:

[www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5526](http://www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5526)